

Jaroslav Kvapil:

RŮŽOVÝ KEŘ

RŮŽOVÝ KEŘ

*Tu starou loutnu troubadoura, až země bude jeden jas
a v nebi vzplane perel šňůra, já se stěny chci vzítí zas.*

*Jak růžový keř u fontánu, v němž slavík šedý klokotá,
kež tisícerym květem vzplanu, ó Paní mého života.*

*A jako v květy z temných mraků hvězd vodopády padají,
ať vzplane záře vašich zraků v mých toužných písniích potají.*

*A v svatém slunci vašich lící, jež věčně bude zářit v svět,
mých písni růže pukající ať v nesmrtelný puknou květ!*

*Keř růžový z mých ňader vzroste, až chladná Smrt mne
pochová:*

*ó Madonno, vy boha proste, ať
nestlím v stínech hřbitova.*

*Ať nad hrobem mé rakve chudé zas nové jaro vykvete:
mé srdce věčně vonět bude, vy věkům zářit budete!*

VEČER

*Výš těžký vějíř v zářných prstech malých, jak lilie když zavírá svůj kalich,
se zvolna skláněl, svíral a do klína vám pad'.*

*Rty rděly se vám tmavou begonií, když za večera motýl opouští ji,
a na nich úsměv zmíral, až tiše přestal plát.*

*Tak jako v nebe zadumané dáli vám v divných očích hvězdné slzy vzplály,
v řas zachvěly se stínu jak letní noci sen.
A mrtvé lásky smutném ve souzvuku já líbal šílen vaši vonnou ruku
a věděl jsem, že zhynu tou vůní otráven.*

KVĚTINY

*Jí kvetou v oknech bledé kamelie, jichž kvítí z křídel andělských je stkáno,
těm v sněžný kalich měsíc zář svou lije a jejich jas jí ze sna
budí ráno.*

*A na plesích, kde vítězná vždy září, až hrdou krásou mužů
srdce úží,
spí její prsů vonném na polštáři jak symbol božství květy
rudých růží.*

*Keř jasmínu se k vlasům jejím shýbal, když v nocích svět-
lých jako její tělo
v nach žhoucích lící milenec jí líbal, až nebe samo závratí
se chvělo.*

Básně Jaroslava Kvapila

*A stříbrný jen leknín s mrtvou vůní, květ kleté lásky vlastní
září spilé,
květ utonuvších v srdci temné tůni si k hrobu jeho nesla
v ruce bílé.*

PÍSEŇ V ČERVENCI

*Nach vzácných růží na rtech máte, jež sladkou vůní pěvce spíjí,
a v tváři vaší lehce vzňaté vám chví se nádech kamelií.*

*Sníh ramen, která temnem hoří, plá smutným jasem nočních fial
a prs ten, jenž se z krajek noří, snad leknínu svit čistý přijal.*

*A vaše srdce, moje paní? To zmlklo ňader pod poupaty
jsouc rovno smutné, horké stráni, kde bují rulík jedovatý.*

RHYTMUS

*Váš vějíř krajkový vůní syt, jež z vašich prsů dýchá,
mé písňě zvonivý rytmus chyt' a kolébal se zticha.*

*A rytmus onen pak zářící vzplál v mandlovém vám zra-
ku,
jenž roven smutnému měsíci spí ve vašich řas mraku.*

*A nachem zaplanul v čele vám a na hedvábných lících,
jak slunce by to byl požár sám, co klesá do vln spících.*

*A jako úsměvu toužný vzdech, jenž srdce mé vždy úží,
vám utkvěl naposled na rtech a shasnul v jejich růži.*

VĚJÍŘ

*Jako motýl nachový v mdlém a snivém kolébání
těžký vějíř krajkový k různým vašich rtů se sklání.*

*Zpola kryje prsů sníh, které jeho nachem svítí,
v rytmech volných, ospalých tiší jejich vlnobití.*

*Jako hvězdy plačící vaše oči z něho planou,
čelo rovno měsíci plá v něm září zadumanou.*

*Zpola smutek neznámý, zpola touha zmdlévající
hoří jeho krajkami v žhavém nachu vašich lící.*

*Jako noc, jež nese mír a též neklid, který tíží,
v jeho hudbě snů mých vír v květy vašich rtů se blíží.*

*Zpola blahem šílený tuším noci rozkoš dlouhou,
v jeho rytmu bez změny zmirám přece smutnou touhou.*

MELANCHOLICKÁ ROMANCE

*Šlo jaro zemí jásající, šlo v písni ptáků, květů mraku
a vzdychající při měsíci vám nechalo svou záři v zraku.*

*Déšť růží padal ve klín létu, jak jitro vstalo, jimi plálo
a plno květů v záhon retů vám, paní moje, nasypalo.*

*Žár jeho žhavý pláti ustal a v zádumčivé skrání snivé
vám tiše vzrůstal, sníti zůstal pak jeseně svit mlčenlivé.*

*A v posled zima, jež tu zbyla, ta v srdce vaše padla plaše
a zahalila ňadra bílá vám chladnoucího do rubáše.*

LETNÍ NOC

*Zem v tůni vůní stopena spí tiše, kraj v balsamický sen je
pohřížen,
že nevím, zda to moře květů dýše či vonné prsy dřímajících žen.*

*A plno perel tají pára v kraji, jak boží jas by ve klín země pad',
že nevím, zda to krůpěje hvězd plají či slzy žen těch, jež
jsem míval rád.*

*Nic v světě není, jenom zapomnění, v sních mrtvých liljí
bledne spící zem,
že nevím, zda to ustal bůh v svém snění, či zda to mlčí
bolest v srdci mém.*

Intermezzo:

SONETY

INICIÁLA

*Tvou krásou zázračnou své sloky začnu snící: mdlou krví
minia jak řízy Madonn sněží
se v starých modlitbách, jež v oratořích leží, tak budeš zá-
řít v nich svou zbožnou zřítelnicí.*

*Tak chrámem gothickým šli k Panně Prosebnici, když
hřměly varhany a všechny zvony věží,
v svých těžkých infulích a s žalmen na rtech kněží, jak
k tobě, Madonno, má píseň jásající*

*Já před tvým zázrakem mřel v úžasu a plesu, až jeho nád-
heru jsem do své duše přijal
a ve své umění jak skapulíř jí nesu.*

*Kdo zvedne knihu mou, až dávno mrtev budu, ten spatří
krásu tvou hned v barvách iniciál,
z nichž bude sálat jas tvých nesmrtelných údů.*

PORTRAIT

*Má prababička v empire-costumu – je hedvábný a měkce
řasnatý –*

*vlas havraní má stuhou sepjatý: jak účesu to sluší modní-
mu!*

*Jak neodolat kouzlu zvláštnímu, jež lákat zdá se nader
poupaty,*

*plá ve zraku, jenž mírem bohatý tak vlídně září jak svit pod-
zimu!*

*Ó spanilá jsi jistě byla tak jak anděl můj, jenž tvůj má von-
ný vlas,*

tvou postavu i divně snivý zrak.

*Ó prababičko, svět jde stejně dál: zda vroucně tak, jak já
ted', v dávný čas*

těž galantní můj praděd miloval?!

PAGODA

*Ó divná náhodo!
Smrt' hlavou kývá taky.
Vrchlický.*

*V svůj vějíř chytila jak čínská tanečnice mé srdce krvavé
a usmívá se snívá,
hned výš je vyhodí a hned je na rty skrývá a moje rozpa-
ky ji stále baví více.*

*Hle, před ní na stole v smích stahující líce se šklebí pa-
goda a monotonně kývá,
jak fatum nezvratné se tupě na mne dívá, má tělo nestvůr-
né a šikmé zřitelnice.*

Básně Jaroslava Kvapila.

*Ó kývej, pagodo, a směj se mému zmatku, vždyť touha
bezcitná jak tvoje usmívání
a bolest tajená mé srdce zhubí v krátku.*

*Ó kletý souhlase, v němž naděj má se ztrácí: když ona
přikývne, vždy k smrti bol mne raní –
a tvoje kývání vždy k nové resignaci !*

SONET O MÉM UMĚNÍ

*Jak starý mistr mysle na Madonnu v div miniatur kouzlil
krásu ženy,*

*vlož, básníku snů vůní omámený, sem kouzlem barev žhavou
píseň onu.*

*Mé umění, jsi plno měkkých tónů i těžkých barev, tkaných
na gobeliny,*

*a v duši mé jsou Kráse posvěceny tvé divné sloky září
visionů.*

*Máš zvláštní půvab divných ženských zraků, já tebe kdysi
našel v světíc klínu*

a teď tě nesu Krásky do zázraku.

*Z tvých miniatur její missál vzrůstá a nepochopen, ztra-
cen v jejím stínu*

jak misku Graalu zvedám tebe v ústa.

KOFLÍK

*Pln divných květů je a pestrých tulipánů, lesk jezer modravých tam plane skrze síť,
mrak šedých volavek se v jejich pláně řítí a dravci bizarní se v každou plazí stranu.*

*A v čaje houštinách je kiosk z porcelánu, kde rajky báječné své peří kryjí v kvítí,
zřím křídel nádheru, jak v zlatém slunci svítí, a plameňáků krev i stáda pelikánů.*

*Z té páry opojné, co stoupá z něho šerá, jak tělo ženy zřím růst' bílou lilii
i zraky mandlové, jež zářily mi včera.*

*A zvolna zvedaje si k ústům okraj bílý mním, snílek šílený, že z něho vypiji
těch vonných retů jed, co včera z něho pily.*

DUŠE

*Ó bože nesmírný, ty za pradávných časů jsi stvořil duši mou, když stanul's nad vodami,
z hvězd, které étherem se nesly kaskadami, z tmy nocí hlubokých a z liliových jasů.*

*Jak orel královský se ona chvěla v žasu, kde v koutech vesmíru hvězd mžely smutné plamy,
v snech její hořících žen přelud bral se známý i zřela nesměrnost a žhavých nebes krásu.*

*V hrob těla pochován a znaven parným žitím přec, básník nadšený, plám tvojí nesměrností,
ó bože veliký, a nesmrtelnost cítím.*

*Jak tehdy v pravěku, tak věčně do závratí má duše hoří dál a nad prachem mých kostí
žár její horoucí v svět celý bude pláti.*

MÁ POESIE

*Má poesie jako mrtvá kráska spí v hrobě velkém s purpurovým šatem,
jenž nádherný a hnědým protkán zlatem pln stuchlých
vůní setlívá a praská.*

*A v jejích prsech, jež jsou samá vráska a těžky drahokamů
majestátem,
se nechví srdce v rytmu žitím vzňatém, kde zpívalo by
nadšení a láska.*

*Tak ukryl jsem ji v hrobky místa tmavá a symbol kříže vtiskl
v její dlaně;
čas půjde dál a hrob se propadává.*

*Však rudé růže vzrostou z jeho tůně, zář nebes věčně bude
padat na ně
a v písni mé jich nesmrtelná vůně.*

ILLUSE

LOĎ ILLUSÍ

*Lod' našich illusí nás v bájný východ nesla, jak křídla labutí se toužně chvěla vesla
a v hudbě mandolin, jež písní lásky zněly, jsme ve svých žhoucích snech kraj fantastický zřeli,
kde hrady modravé žen bílá těla kryjí a smaragd pavích per, jenž skryt je do lilií.*

*Lod' našich illusí bouř náhle chytla v spáry, z tmy mračen hučících blesk sjížděl na stožáry
a moře zkalené, to šílilo a hřmělo jak ženy hříšnice se svíjející tělo;
ztich' já sot mandolin a s labutími vesly jsme v hloubky bezedné a nekonečné klesli.*

*Lod' našich illusí tlí pochována v moři, jas rudých korálů a medus nad ní hoří,
je celá ukryta v spleť fantastických sítí a nocí zamklou jak chladný mramor svítí
sníh utonulých těl a měsíc hoří tiše a hudba mandolin sem padá s mrtvé výše.*

ŽENA

*V tom chrámě gothickém, kde ve výklencích svatí a květy
kamenné se v dýmu vonném tratí,*

*kde štíhlé světice v snách umíraly kdysi, jsem v klenbách
oltáře zřel vznešené tvé rysy.*

*Tys měla měkký vlas a jak ten kostel stmělý, a oči Ma-
donny mi ze tvých tváří zřely.*

*Pak žitím unaven tam spatřil jsem tě zase: to růže uvadlé
jsi měla ve svém vlase,*

*ten vlas byl rozpuštěn a jak ten kostel stmělý, a v pláči
světice sem na tě dolů zřely.*

*Krev tekla z duše ti jak s těla Spasitele, a Magdaleny hřích
ti svítil v bledém čele.*

*A zase po letech jsem v chrám ten vkročil stmělý, mně
z dlažby kamenné vstříc tvoje líce zřely:*

*v tu hrobku pod chrámem náš pochovali zápal a po tvém
obrazu lid bez soucitu šlapal*

*a při tom klenbami se nesl hymny přival, již k bohu svaté-
mu a soucitnému zpíval.*

SLOKY

*Ty tóny vašich slov už od pradávna zněly v mé duše úkrytu, jenž jako chrám je stmělý,
kde stával světíc sbor a vaším hlasem zpíval, co klenbou
hlubokou se valil varhan příval
a v dýmech kadidla, jež na oltáře klesly, svá křídla zlatená
výš andělové nesli.*

*V té noci veliké, co v duši padala mi, jsem spatřil pojednou
lesk vašich očí známý:
v nich září slunce svit i luny touha bledá a z rakví rozpadlých
mé srdce vzhůru zvedá
až k rukám světice, jež v chrámě stojí snívá a vaším pohledem
se na to srdce dívá.
Básně Jaroslava Kvapila*

*A ruku hedvábnou, již políbil jsem včera, tu sáhnout viděl
jsem v své hrobky místa šerá
a cítil tenkrát, že na mém čele leží, že bílé lilie v troud
rakve mojí sněží
a v písni anděla, jenž k mé se sklání tváří, že zraky podivné
mi v hloubi duše září.*

CHOPINŮV VALČÍK

*Ó moře bělavé a rozvlněné příliš, jež melancholicky v sny
básníků mdlých kvílíš,
jsi bledé jak ten prs, co letní nocí dlouhou se vlnil nervos-
ní a nekonečnou touhou,
plá v tobě tolik hvězd jak zraky její divné v mém srdci ho-
roucím, jež víckrát neoživne.*

*A ona v ložnici, kde květy těžce dýší, sní tlukouc v kytaru,
již měsíc jenom slyší,
když padá na moře a nekonečná lada, tak jako touha má,
ta mrtvá, v oči padá
mé štíhlé bohyni, jež v bledé sny se halí, co flétny táhlý
pláč zní starým parkem z dáli.*

*Jen jednou políbit květ jejích rukou bílý, já rád bych umí-
ral jak lotos září spílý,
můj prelud tělo to by našel při měsíci, až rukou lilie jí svad-
nou zmírající
a k luně rostouce, jež oknem padá skrytě, v svou starou
kytaru se vtisknou křečovitě.*

KYTARA

*Tvé prsty voskové mdle tlukou do kytary, z níž nápěv ospalý a lethargický, starý
se líně ozývá, jak zněl by tůní ze dna, kde města propadlá
se tají nedohledná
a bílé paláce a zasmušilé chrámy, v něž měsíc vidí jen,
jenž svítí nad vodami.*

*A v hrobce zazděné, kde chrámu pod podlahou smrt' s tváří
vzábblou si básní pravdu nahou,
sním, že jsem dlouho spal a počínal již tlíti a dávno zapo-
mněl, že venku vlnobití
a měsíc nad mořem, jenž lesklá tvoří kola, vše v nové žití
zas a nekonečné volá.*

*A nyní po letech já z hrobky vstávám němý a vidím oblo-
hu a vidím starou zemi,
kde v tónech ospalých zas nově vzpomínám si, že snění
opojné mne svedlo v dálku kamsi,
a vzdech jen posílám teď za mrtvými jary, tvé prsty vosko-
vé když tlukou do kytary.*

NOSTALGIE

*Ó štíhlá lilie, vy květe středověku, kdes v šeru gotiky plál
hymnus vašich vděků*

*a v starých gobelinech, jež zlatem byly tkány, já jistě kdy-
si zřel váš profil zbožňovaný,*

*když v onen krásy věk a v divné vaše zraky jsem, trouvér
toulavý, byl začarován taky.*

*Pak v smolnic požáru a v pláči žen a paní nás v hrobku
pospolu snad kladli po skonání,*

*kde mělo zahynout v tmách vaše božské tělo a žhoucí srd-
ce mé kde vzduchem vlhkým tlelo,*

*co zatím nad námi se gothický chrám stmíval, plál purpur
královen a hřímal varhan příval.*

*V tom věku únavy, ó dávných věků květe, kdes v kobce
klášterní vy nyní uvadnete*

*či v lilijích zemřete, jež hoří na výsluní, a růží ohnivých já
udusím se vůní,*

*co v sny mé bude plát jas vašich bílých údů – a mrtev
na věky v svých písních žítí budu.*